

Mallarımız Vergi Yükü Altında Eziliyor*

Frederic Bastiat

Bu da aynı safsata. İnsanlar Fransa'da üretilen bir mal üzerine konmuş olan verginin etkilerini ortadan kaldırmak için aynı malın yabancı marka olanına bir gümrük vergisi konmasını talep ediyorlar. Buradaki mesele de, az önce ele aldığımız meselenin, yani şu "üretim koşullarını eşitleme" meselesinin aynısıdır. Konu hakkında söyleyeceğimiz fazla bir şey yok. Dahilde alınan vergi, doğal bir engel ile tamamen aynı sonucu, yani fiyatı yükseltmek sonucunu doğuran, yapay bir engeldir. Şayet fiyat, malın değişim değerini, dışarıdan ithal etmeye oranla kendimizin üretmesi halinde daha büyük zarara sokacak noktaya yükseltiyorsa, o zaman hiç dokunmayın, her şey olduğu gibi kalsın daha iyi. Kendi kişisel çıkarı gereği birey kötünün iyisini seçmesini bilecektir. Aslında okuyucuyu önceki izaha gönderebilirim; ancak burada boğuşmak durumunda olduğum sofizm korumacı okulun şikayet dilekçelerinde ve ricalarında--hatta taleplerinde diyebilirim--o kadar sık karşımıza çıkıyor ki, ayrı bir tartışmayı hak ediyor.

Eğer belirli ürünlere konan istisnai vergilerden birinden söz ediyorsak, hemen aynı verginin yabancı ürüne de konulmasının hakkaniyete uygun

* *Economic Sophisms (İktisâdî Safsatalar)*, Fransızca'dan çeviren ve derleyen Arthur Goddard, New York: The Foundation for Economic Education, Inc., 1997, Bölüm 5, ss: 44-50.

olduğunu söyleyebilirim. Örneğin, tuz vergisinden yabancı tuzu muaf tutmak saçma olurdu, ama bunun nedeni Fransa'nın ekonomik açıdan bir şey kaybetmeyeceği değildir, zira bunun tersi doğrudur. Kim ne derse desin, ilkeler sabittir; Fransa vergiyi kaldırmaktan kazançlı çıkar, aynen doğal olsun, yapay olsun, herhangi bir engeli ortadan kaldırmakla daima kazançlı çıkacağı gibi. Fakat şimdiki durumda engel mali bir amaçla yükseltilmiştir. Bu amaç başarılmalıdır; eğer pazarımızda yabancı tuz vergisiz satılacak olsa hazine yüzlerce milyon Frank kaybedecek, bu kaybın telafisi için başka vergiler konacaktır.

Kişinin kendi amacını gerçekleştirmekten kaçınmak için bir engel yaratması açık bir tutarsızlıktır. Bu durumda Fransız tuzundan vergi almamak ve sözkonusu öteki vergiye daha baştan müracaat etmiş olmak daha iyi olurdu. O halde bu tür bir durum, benim yabancı bir mal üzerinde korumacı değil ama gelir yaratıcı bir gümrük vergisinin uygun olacağını kabul ettiğim yegane durumdur.

Ancak sadece komşusundan daha ağır bir vergi yükü var diye, bir ülkenin rakibinden gelecek rekabete karşı kendisini koruması gerektiğini iddia etmek safsatadır; işte benim kendisine hücum etmek istediğim safsata (sofizm) budur.

Kendimi saf teorik değerlendirmelerle sınırlandırıp korumacıların yanlışlarının kaynaklarını mümkün olduğunca göz önüne sereceğimi defalarca söyledim. Polemikle iştilig edecek olsaydım, onlara şunu sormam gerekirdi: "Neden tarifelerinizi İngiltere ve Belçika gibi dünyadaki en ağır vergilendirilen ülkelere karşı yükseltiyorsunuz? İddianızın bahaneden başka bir şey olmadığını kabul etmekte haklı değil miyim?" Fakat ben bir insanın yalnızca kişisel çıkar dürtüsüyle korumacı olduğuna, bunda zihniyetin bir rolü olmadığına inananlardan değilim. Korumacılık, bağlılarını samimiyetsiz olarak görmeye imkân vermeyecek kadar popüler bir şeydir. Şayet insanların çoğunluğu serbest ticarete inansaydı, yaptığımız ticaretin serbest olması gerekirdi. Kişisel çıkar dürtüsünün uyguladığımız tarifelerin empoze edilmesinin sorumlusu olduğunda kuşku yoktur, ancak sözkonusu dürtü bunu, bu konunun yararına dair samimi bir inanç ürettikten sonra yapabilmektedir. "İrade," der Pascal,¹ "inancın en temel organların

¹ Blaise Pascal (1623-1662), büyük Fransız zahidi, dinsel düşünürü ve yazarı, geometrici; en tanınmış eseri *Pensees*, Hristiyanlık dinine ilişkin tamamlanmamış bir savunma planının parçalarını içerir.-Çev.

dan biridir." Fakat inanç, kökenleri iradede ve bencilliğin gizli fısıltılarında saklı olmak bakımından, en az ötekiler kadar gerçek bir olgudur.

Şimdi yeniden dahili vergi yükü öncülüne dayalı safsataya geri dönelim.

Devlet topladığı vergileri ya iyi, ya da kötü bir alanda kullanabilir. Halktan aldığına eşit değerde hizmetler yerine getirdiği zaman, devlet vergileri olumlu bir alanda kullanıyor demektir. Buna karşılık vergi hasılatını halka bir şey vermeden elde ediyorsa, bu kez onları kötüye kullanıyor demektir.

Birinci durumda, vergilerin, böylesi vergilerin olmadığı bir ülkenin üretim koşullarına oranla, vergi ödeyen ülkenin üretim koşullarını iyileştirmeye yardım ettiğini söylemek bir safsatadır. Mahkemeler ve polis kuvvetleri için yirmi milyon ödüyoruz, bu doğru; ama karşılığında güvenliğimizi sağlayan ve zamandan tasarruf ettiren mahkemeler ve polis kuvvetleri elde ediyoruz. Üretimin, eğer böyle bir ülke varsa, her bir kişinin kendi eliyle yasa uygulamaya çalıştığı ülkelerde daha güvenli veya daha canlı olması ihtimali pek yoktur. Şehirler arası yollar, köprüler, limanlar ve demiryolları için yüzlerce milyon ödüyoruz; haklısınız. Ama karşılığında bu demiryollarına, limanlara, köprülere ve yollara sahibiz; bunların yapımında bir yanlışlık yapmadıkça da, bu paraların bu ülkeyi, bir bayındırlık hizmeti programını desteklemek için gerek duyulan vergileri toplamayan, bunun karşılığında da bayındırlık hizmeti üretmeyen ülkeler karşısında güçsüz bir konuma düşürdüğü söylenemez. Biz sanayide geri kalmışlığımız için dahili vergileri suçlarken, tarifelerimizi özellikle bizzat kendileri ağır vergilerin en fazla yıpratmış olduğu ülkelere karşı yükseltmekteyiz. Vakıa şudur ki, vergiler, yerinde kullanıldığında, bu ülkelerdeki üretim koşullarını kötüleştirmemişler, iyileştirmişlerdir. Dolayısıyla bir kez daha, korumacıların safsatalarının yalnızca hakikatten sapmadığı, aynı zamanda hakikate karşı, hatta onun tam tersi olduğu sonucuna varmamız gerekiyor.¹

Çok az bir gelir yaratan dahili vergilere gelince, yapabilirseniz bunları kaldırın; ama eminim ki bunların etkilerini ortadan kaldırmanın düşünebilecek en tuhaf yöntemi, kamusal amaçlarla konan vergileri bireysel kârlar üzerine konan vergilerle takviye etmektir. Oysa daha güzeli, durumu düzeltmektir! Devlet bizi çok vergilendirdi, diyorsunuz. İyi ya işte, bir de bunun üstüne birbirinizi kalkıp da bir kere daha vergilendirmemek için tek başına bu neden yeter!

Koruyucu bir tarife yabancı mallara yöneltilen bir vergidir, ama bu yük, asla unutmamalym ki, yerli tüketicinin omuzlarına biner. Şimdi, vergiyi ödeyen tüketici olduğuna göre, kendisine “Ödediğin vergiler ağır olduğu için, satın aldığın her şeyin fiyatını daha da yükselteceğiz; devlet senin gelirinin bir kısmına el koyduğu için, bir kısmını da biz bir tekelciye aktaracağız” demek aptalca olmaz mı?

Her ne kadar üretken olmayan (ki bizim şimdiki hipotezimize göre öyle) vergileri savunan insanların, telafi edici araçlar olarak başka vergileri ve kısıtlamaları meşrulaştırmak için, var olduğu iddia edilen endüstriyel geriliğimizi vergilere bağlayan insanlarla aynı kişiler olması oldukça tuhaf bir şey olsa da, gelin yasa yapıcılarımız arasında bu kadar moda olan bu kandırmacanın derinliklerine inelim.

Bana gayet açık geliyor ki devlet tarafından konan doğrudan vergiler şeklini de alsa, zararını telafi etmek yoluyla imtiyazlı sektörlerle dağıtılan sübvansiyonlar biçiminde de sunulmuş olsa, korumacılığın herhangi bir şekilde ne özü değişir, ne de sonuçları.

Farzedelim ki yabancı demir bizim piyasamızda sekiz franktan, Fransız demiri ise oniki franktan daha düşük fiyatla satılamıyor.

Bu durumda Fransız pazarını yerli üreticinin kontrol etmesini garanti altına almak için hükümetin önünde iki yol vardır.

Birincisi, yabancı demir üzerine beş franklık bir gümrük vergisi koymaktır. Açıktır ki bu uygulama yabancı demiri Fransız piyasasından kesinlikle dışlayacaktır, zira sekizi net fiyat, beşi vergi olmak üzere bu demir toplam onüç franktan daha ucuza satılamayacaktır; Fransız demiri yalnızca oniki frank olduğuna göre bu fiyata yabancı demir piyasadan dışlanacaktır. Bu durumda alıcı, yani tüketici, üretimin tüm maliyetini üstlenecektir.

Öte yandan devlet beş franklık bir vergi alıp toplanan geliri demir ustasına sübvansiyon olarak verebilir. Bu durumda korumanın etkisi yine aynı olur, bu durumda da yabancı demir Fransız piyasasından dışlanmış olurdu; çünkü bizim demirci ürününü yedi Frank'tan satar, beş franklık sübvansiyonla birlikte oniki franklık bir gelir elde eder. Oysa yedi Frank'tan satılan yerli demir karşısında yabancı kendi malını sekiz frankta bile satamaz.

Piyasa

Bu iki sistem arasında görebildiğim tek bir fark var. İlkeleri aynı; sonuçları aynı, ama birinde korumanın bedeli sadece belirli kişilerce ödenirken, diğeri durumda herkes tarafından ödeniyor.

Açıkça itiraf edeyim, benim tercihim ikinci sistem. Bu sistem bana daha adil, daha ekonomik ve daha dürüst görünüyor. Daha adil çünkü eğer toplum belirli üyelerine bir kıyak yapmak istiyorsa buna herkes katkıda bulunmalıdır; daha ekonomik, çünkü toplama maliyetinde büyük tasarruf sağlayacak ve birçok kısıtlamayı ortadan kaldıracaktır. Son olarak, daha dürüst, çünkü kamuoyu bu takdirde operasyonun doğasını net bir şekilde görebilecek ve yapılmak istenen şeyin farkına daha iyi varacaktır.

Ancak şayet korumacı sistem bu şekli almış olsa, insanların şöyle şeyler söylediklerini duymak gerçekten gülünç olacaktır: “Ordu, donanma, mahkemeler, bayındırlık işleri, devlet okulları, dış borçlar vs. için ağır vergiler ödüyoruz; bunlar bir milyar franktan fazla tutuyor. İşte bu yüzden o zavallı demirciler Anzin Şirketinin² zavallı hissedarları, ormanlık alanların zavallı sahipleri ve faydalı morina balıkçılarının rahatı için bizden devletin bir milyar daha alması iyi olacak.”

Kendisine karşı mücadele ettiğim safsatanın bu olduğuna ikna olmak için insanın meseleye biraz yakından bakması yeterlidir. Ne yaparsanız yapın, Beyler; birilerinden almadan, başka birilerine para veremezsiniz.

Vergi mükellefini ille de soyup soğana çevirmek istiyorsanız, pekâlâ, buyrun yapın; fakat hiç değilse ona aptal muamelesi yapmayın. Adama şunu demeyin “Senden bu parayı, daha önce senden almış olduğum parayı geri ödemek için alıyorum.”

Bu safsatada yanlış olan her şeyi eleştirmeye kalksak, bu işin asla sonu gelmezdi. Ben sadece bunlardan üçüne değinmekle yetineceğim.

İddia ediyorsunuz ki, Fransa vergi yükü altında olduğu için şu veya bu sektörü korumak gerekir. Fakat koruma olsa da olmasa da biz bu vergileri her durumda ödemek zorundayız. O halde, belirli bir sektörün sözcüsü “Vergilerin ödenmesinde bizim de payımız var; üretim maliyetimizi artırıyorlar, o halde biz de ürünümüzün satış fiyatını artıracak şekilde koruyucu bir tarifenin konmasını talep ediyoruz” dese, bu, vergi yükünün toplumun geri kalanının omuzlarına yıkılmasını istemekten başka ne an-

² Anzin Şirketi: Bastiat zamanında bile ömrü bir yüzyıla yaklaşmış, kuzeydoğu Fransa’da maden kömürü üretimi alanında devasa operasyonları olan kayda değer bir işletmeydi—Çev.

lama gelebilir? Talebin derdi, malın fiyatını iyileştirmektir. Şimdi, tüm vergilerden elde edilen hasılat daima hazineye akarak zorunda olduğundan, fiyat artışının yükünü kamuoyu üstlenmek durumunda olduğundan, halk sadece vergiden kendine düşen payı değil, sektörün payını da ödemek durumundadır. Ama, diyeceksiniz, herkes korunacak. Her şeyden önce böyle bir şey imkansızdır; dahası bu mümkün olmuş olsaydı bile neyi değiştirirdi ki? Ben senin için ödeyeyim, sen de benim için öde; sonuçta vergi her halükarda ödenmek zorunda.

Bundan dolayı sizler bir illüzyonun kurbanlarıdır. Bir orduya, donanmaya, Kilise'ye³ kamu okullarına, mahkemelere, yollara vs.'ye sahip olabilmek için vergi ödüyorsunuz; buna rağmen önce bir, sonra ikinci, sonra üçüncü bir endüstriyi vergilerden korumak istiyorsunuz, her defasında yükü halkın sırtına yıkararak. Ancak sonu gelmeyen bir karmaşa yaratmaktan başka hiçbir yapmıyorsunuz, uygulamanın bizzat bu karmaşanın kendisinden başka hiçbir sonucu da olmuyor. Şayet korumadan kaynaklanan fiyat artışının yabancılar tarafından ödeneceğini gösterebilseydiniz, argümanınızda biraz inandırıcılık bulabilirdim. Ama eğer önerilen yasadan önce Fransız halkı vergiyi ödüyorsa, ve de yasanın yürürlüğe girmesinden sonra hem gümrük vergisini, hem de dahili vergiyi ödeyecekse, bu yasanın ne yarar sağlayacağını anlamak gerçekten zor.

Hattâ daha da ileri gideceğim: o kanaatteyim ki, yerli mallar üzerindeki vergilerimiz ne kadar ağırsa, sınırlarımızı ve limanlarımızı bizden daha az vergi alan ülkelerin mallarına o kadar çabuk açmalıyız. Neden? Vergi yükümüzün daha büyük bir bölümünü onlara aktarmak için. Vergilerin son tahlilde tüketicinin omuzlarına yüklendiği politik iktisadın tartışma götürmez aksiyonlarından biri değil mi? Bu yüzden dış ticaretimiz ne kadar artarsa yabancı tüketiciler onlara sattığımız ürünlere giydirilmiş vergilerin o kadar çoğunu bize geri ödüyorlar demektir. Buna karşılık bizim onlara daha az geri ödeme yapmak durumunda kalmamız gerekir, çünkü hipotezimize göre onların malları bizimki kadar ağır vergilendirilmemektedir.

Nihayet, korumacı sistemin meşrulaştırılması için kullandığınız ağır vergilerle ilgili olarak, kendinize, acaba bunları üreten şey sistemin kendisi değil midir diye hiç sordunuz mu? Keşke diyorum, biri bana izah etse:

³ Fransa'da Katolik Kilisesi halktan toplanan vergilerle finanse edilen bir devlet kilisesiydi.-Çev.

ticaret serbest olsa, devasa ordulara ve güçlü donanmalara sahip olmaya ne gerek kalırdı... Ama bu politikacıların sorunu tabii.

Ve gelin karıştırmayalım, deşeleyerek fazla derinden,

Onların işlerini bizimkilerle.⁴ⁱⁱ

Sonnotlar

ⁱ Krş. *Economic Harmonies*, Bölüm 18.—Editör.

ⁱⁱ Krş. Cilt V (Fransızca baskı) risale “Barış ve Özgürlük.”—Editör.

Çeviren: Mustafa Acar

^{*} Jean de La Fontaine’in (1621-1695) “Ardiyede Yakalanan Kurnaz” adlı öyküsünden.—Çev.